

SITREP IRAK
NR.35, 23/12/04
Stand van Zaken: 09.00

Dit is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Onder verwijzing naar de brief van de Coördinator I&V d.d. 22 januari 2004, met kenmerk 04G463079, diene dat bij het opstellen van deze sitrep geen verschillen van inzicht naar voren zijn gekomen.

I Politieke en Militaire Ontwikkelingen

Internationale politieke ontwikkelingen (BZ)

Het expertteam dat de EU eind november 2004 naar Irak heeft uitgezonden om een civiele EVDB-operatie ten behoeve van Irak te plannen zal uiterlijk eind januari een rapport uitbrengen. Hierin zullen een aantal opties voor een geïntegreerde politie en 'rule of law' missie worden uitgewerkt. Het doel van de EVDB-operatie zal zijn te assisteren bij de (weder)opbouw van een stabiel, veilig en democratisch Irak door versterking van de rechtsstaat met respect voor mensenrechten en fundamentele vrijheden. Nederland neemt met één persoon deel aan het uit acht personen bestaande expert-team en is voornemens proportioneel bij te dragen aan de EU-civiele operatie. Naar verwachting zal die na de verkiezingen in januari 2005 van start zal gaan.

Om het-EU karakter van de bijdrage aan de beveiliging van de VN in Irak verder te versterken is door het Nederlandse EU-voorzitterschap een politiek akkoord bewerkstelligd over een bijdrage van minimaal 4 miljoen euro uit het gemeenschappelijke EU-/GBVB-budget aan de directe persoonsbeveiliging van VN-personeel, de zogenaamde binnering. De Commissie en de VN hebben nagenoeg overeenstemming bereikt over de aanwending van deze fondsen. De EU-steun aan de VN, die naar verwachting in totaal ca. 15 miljoen euro zal bedragen, zal worden vastgelegd in een Joint Action. De inspanningen van de EU om bij te dragen aan de veiligheidsarrangementen onderstrepen het belang dat wordt gehecht aan een grotere rol van de VN in Irak. De beveiliging van de VN wordt momenteel overigens nog hoofdzakelijk door de VS verzorgd.

SGVN heeft op 15 december verkondigd dat hij voornemens het aantal internationale staf in Irak verder uit te breiden. Thans zijn in Irak 56 internationaal uitgezonden medewerkers actief. SGVN heeft aangegeven de mogelijkheden voor het openen van een VN-kantoor in Basra en in Erbil te onderzoeken.

Er is nog altijd ruimte voor en behoefte aan een grotere rol van de VN. De Iraakse autoriteiten geven zelf ook steeds te kennen daar behoefte aan te hebben. De Europese Unie benadrukt eveneens het belang van de nauwe betrokkenheid van de VN bij het politieke transitieproces.

Tijdens de bijeenkomst van de ministers van Buitenlandse Zaken van de NAVO op 8 en 9 december jl. hebben de ministers het Istanboel-besluit bevestigd; het Bondgenootschap acht het ondersteunen van de Iraakse interim-regering (IIG) bij het vergroten van de interne veiligheid, in het bijzonder met het oog op de verkiezingen eind januari 2005, van groot belang. De NAVO geeft invulling aan het Istanboel-besluit door middel van assistentie op het gebied van training en coördinatie van uitrusting van de Iraakse veiligheidsorganisaties. Feitelijk betreft het een uitbreiding van de trainingsactiviteiten zoals die reeds sinds augustus nabij Bagdad worden uitgevoerd. Tevens wordt aan de missie een Training & Equipment Coordination Group, een medische groep, een militaire politie groep, een transportpeloton en een beveiligingscompagnie toegevoegd. In totaal zijn voor deze fase van de missie 335 militairen benodigd.

Onder voorbehoud van politieke besluitvorming en parlementaire behandeling heeft Nederland vijftientig Nederlandse militairen, waarvan vijftien stafofficieren cq. trainers en tien militairen van de Koninklijke Marechaussee, in het vooruitzicht gesteld. Eventuele ontplooiing van deze vijftientig personen is niet voorzien voor februari 2005. Dit aanbod is onderdeel van de proportionele bijdrage die Nederland voornemens is te leveren. Naast de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk zullen Hongarije, Noorwegen en Polen eveneens bijdragen aan deze fase van de trainingsmissie.

Voor de volgende fase van de NAVO trainingsmissie in Irak wordt onder meer gedacht aan het opzetten van een Training Education & Doctrine Centre in Irak, met name gericht op officiersopleidingen. Voor deze fase zouden ongeveer 1700 militairen benodigd zijn. De NAVO is de precieze plannen nog aan het uitwerken. Verwacht wordt dat over het militaire planningsproces in januari 2005 meer duidelijk ontstaat, zodat Nederland kan gaan bepalen wat de rest van de proportionele deelname aan deze missie zal gaan inhouden.

De NAVO-training buiten Irak vindt plaats op het *Joint Warfare Centre* in Stavanger (Noorwegen) en op de NAVO-school in Oberammergau (Duitsland). Hier volgen seniore, door de IIG geselecteerde, medewerkers van de ministeries van Defensie en Binnenlandse Zaken cursussen op het gebied van "command and staff procedures" en "combined joint operations centre".

Overigens blijft de NAVO de Poolse divisie van de multinationale troepenmacht in Irak steunen op het gebied van van *force generation*, communicatie, inlichtingen en logistiek. Het besluit hiertoe is door de Noord Atlantische Raad genomen op 21 mei 2003. De Poolse sector grenst aan het Nederlandse verantwoordelijkheidsgebied, de provincie al-Muthanna.

In Ottawa vond op 19 en 20 december een *Iraqi Elections Monitoring Forum* plaats, ondersteund door de Iraakse onafhankelijke Verkiezingscommissie (IECI) en de VN. Tijdens dit forum werd een internationale verkiezingsmissie voor Irak geïnstalleerd. De stuurgroep hiervan bestaat uit Canada, het VK, Indonesië, Mexico, Panama en Albanië. Andere landen en organisaties kunnen zich bij de missie aansluiten. De missie zal bestaan uit een team van adviseurs in Amman, dat geregeld naar Bagdad, Basra en Erbil zal reizen. Dit team zal Iraakse monitoringsorganisaties, politieke partijen en het EU-verkiezingsteam in Amman begeleiden. De missie zal zich ook na de verkiezingen in januari inzetten voor begeleiding van het verdere politieke proces.

De Europese Commissie heeft met de drie voorgenomen activiteiten in het kader van het 'European Union Election Support Project to Iraq' goede voortgang gemaakt. Het gaat daarbij om het detacheren, sinds begin December, van drie deskundigen bij het VN-team in Bagdad, onder leiding van de heer Carlos Valenzuela, het monitoren van het verkiezingsproces in Irak door het eerdergenoemde EU-verkiezingsteam in Amman en het opstarten in Amman van trainingen voor Iraakse 'domestic observers'.

Interne politieke ontwikkelingen (MIVD en BZ)

Op 15 december 2004 is de deadline voor de aanmelding van kandidatenlijsten van de politieke partijen verstreken. Volgens IECI hebben meer dan 200 partijen circa tachtig kandidatenlijsten, die veelal langs religieus-etnische lijnen zijn te verdelen, ingediend voor deelname aan de nationale parlementsverkiezingen op 30 januari 2005. Overigens heeft de Iraakse verkiezingscommissie ook de kandidatenlijsten voor de verkiezingen van de Koerdische assemblee en provinciale raden ontvangen.

Tot de lijsten die zich voor de nationale parlementsverkiezingen hebben aangemeld behoort de grootste shi'ietische lijstverbinding van de *Unified Iraqi Alliance* (UIA). Meer dan twintig partijen doen aan deze lijstverbinding mee, waarvan de SCIRI, Da'awa, *Jama'at al-Fadila* ('Groepering van de Deugd'), Iraqi National Congress (INC) en de Islamitische Actie Organisatie de belangrijkste zijn. Ook enkele partijen van Turkmeense of Koerdische signatuur, beide met veel shi'ietische kandidaten, zijn in de gezamenlijke lijst opgenomen. Vanwege de gemeenschappelijk religieuze (shi'ietische) deler en de steun van Sistani aan deze lijst, is het de verwachting dat de UIA een groot deel van de shi'ietische stemmen zal trekken.

Een lijstverbinding met een etnisch karakter is de kandidatenlijst van de twee grootste Koerdische partijen, de Patriottische Unie van Koerdistan (PUK) en de Koerdische Democratische Partij (KDP). De KDP en PUK hebben met enkele kleinere partijen (Turkmenen, christenen, religieuze Koerden) een gezamenlijke lijst geformeerd.

Ondanks de sunnitische dreigementen de verkiezingen te boycotten, hebben partijen van sunnitische signatuur toch hun kandidatenlijsten aangemeld. De grootste lijst is afkomstig van één van de weinige representatieve sunnitische partijen, de Iraakse Islamitische Partij. Daarnaast is er nog een tweetal kleinere sunnitische kandidatenlijsten ingeleverd. Ook interim-president al-Yawer heeft een eigen lijst geformeerd en ingediend. Mogelijk kan een alliantie met een sunnitische tribale confederatie onder zijn leiding het draagvlak verbreden; alhoewel hij inmiddels meer nationalistisch georiënteerd lijkt te zijn.

Daarnaast heeft een andere prominente politicus, interim-premier Allawi een eigen lijst ingediend en geformeerd. Hij is voorman op de lijst van het *Iraqi National Accord* (INA), een nationalistisch seculiere partij. Over een verbinding met andere partijen zijn (nog) geen bijzonderheden bekend.

Een beweging die ontbreekt in voornoemde kieslijsten is de Sadr-beweging. De beweging maakt noch als politieke partij, noch al entiteit deel uit van de shi'ietische lijst UIA. Individuele leden echter, zogeheten onafhankelijken, kunnen wel op deze lijst (of andere shi'ietische lijsten) voorkomen. Op deze wijze houdt Muqtada al-Sadr maximale speelruimte om zijn opportunistische beleid voort te zetten.

Details over de kieslijsten van de politieke partijen en de ongeveer tachtig samenwerkingsverbanden tussen verschillende partijen zijn door de IECI tot op heden niet bekendgemaakt.

Met de voltooiing van de registratie van de kandidatenlijsten is de verkiezingscampagne van politieke partijen begonnen. De registratie van kiezers is, ondanks het verstrijken van de deadline, door de slechte veiligheidssituatie nog niet in alle delen van Irak afgerond. In de Centraal-Iraakse provincies Bagdad en Diyala zijn de registratiecentra gedeeltelijk operationeel. In de West-Iraakse provincie Anbar zijn alle geplande centra gesloten en in de noordelijke provincie Nineva is een onbekend aantal centra geopend. Tegen deze achtergrond is het niet ondenkbaar dat de Iraakse verkiezingscommissie de registratietermijn van kiezers in de betreffende gebieden verlengt.

Het Iraakse Ministerie van Binnenlandse Zaken heeft aangegeven zich grote zorgen te maken over de veiligheidssituatie tijdens de voorbereidingen voor de verkiezingen en op de verkiezingsdag zelf. De 6000 tot 9000 kiescentra en verkiezingsmedewerkers zouden doelwit zijn van intimidatie en aanslagen. De VN is voornemens om aan de hand van een interactieve website lokale verkiezingswaarnemers te ondersteunen. Vanaf 21 december kunnen verkiezingswaarnemers zich bij de IECI officieel inschrijven. Om te voorkomen dat gevoelige informatie op de website zou kunnen worden gebruikt om de verkiezingen te saboteren, zal de IECI de monitors zorgvuldig moeten screenen.

In Muthanna lopen de voorbereidingen voor de verkiezingen nog altijd op schema. De 18 politieke partijen die zich voor de provinciale verkiezingen hebben aangemeld, bestaan uit lokale afdelingen van landelijke partijen en lokale – tribale – partijen. Over het aantal stembureaus in de provincie lijkt meer duidelijkheid te komen. Volgens de provinciale afdeling van de IECl in Muthanna zullen op 30 januari 2005 meer dan 100 stembureaus operationeel zijn.

Veiligheidssituatie (MIVD)

Alhoewel zich nog altijd incidenteel geweld in Falluja voordoet lijkt het verzet in die stad grotendeels gebroken. Momenteel worden er wederopbouwactiviteiten gestart. Hiermee moet het vertrouwen van de bevolking in de interim regering worden gewonnen en tegelijkertijd worden voorkomen dat het verzet opnieuw de stad kan gaan beheersen. In navolging van de operatie in Falluja voeren de *Multi-National Forces in Iraq* (MNFI) momenteel acties uit in kleinere plaatsen rondom Falluja om de strijders die vanuit Falluja daar naartoe zijn ontvlucht, aan te grijpen. Voor de komende weken zal de MNFI zijn operaties meer gaan richten op Bagdad.

Het verzet in Irak is momenteel opvallend actief in Noord-Irak. Gedurende de aanval op Falluja nam het verzet in Mosul al toe. Alhoewel sedertdien de MNFI en Iraakse veiligheidsorganisaties grootschalige operaties in het gebied hebben opgestart, blijft het er nog altijd onrustig. Het verzet grijpt er momenteel vooral de MNFI-konvoien aan met *Improvised Explosive Devices* (IED). Daarnaast is in Mosul het grote aantal (177) moorden sinds 10 november opvallend. Deze lijken zich vooral te richten op Iraakse veiligheidsfunctionarissen. Naast Mosul is de regio Noord-Babil, ten zuiden van Bagdad, nog altijd onrustig.

Op dinsdag 21 december zijn twee *Forward Operating Bases* van de Verenigde Staten in Mosul aangevallen. Hierbij is een groot aantal doden en gewonden gevallen. De aanslag is opgeëist door de Ansar al-Sunna; een organisatie die hoofdzakelijk bestaat uit vroegere leden van de Iraakse inlichtingendiensten en de Iraakse strijdkrachten. Omdat de aanslag op Amerikaanse strijdkrachten heeft plaatsgevonden, is deze aanslag niet (direct) te relateren aan het verkiezingsproces.

De eerste weken van december is het totaal aantal incidenten in Irak afgenomen en stabiliseert zich rond het langere termijn gemiddelde van 60 aanslagen per dag. Dit aantal zal, met het zicht op de verkiezingen, de komende periode waarschijnlijk stijgen. De verspreiding van sunnitische strijders vanuit Falluja over geheel Irak geeft aan dat geweld gericht tegen de verkiezingen, wat voornamelijk vanuit sunnitische hoek gepleegd wordt, niet voorbehouden blijft aan Centraal-Irak.

De grootschalige (auto-) bomaanslagen in Karbala en Najaf van 19 december 2004 zijn mogelijk een voorbode van geweld wat zich tegen de voortgang van de verkiezingen richt. Met dergelijke aanslagen kan het sunnitisch verzet de fragiele coalities binnen de shi'ietische politieke gemeenschap onder druk zetten. Hiermee hopen zij met name radicale shi'ietische groeperingen zo ver te krijgen dat zij de verkiezingen eveneens gaan bestrijden. Alhoewel de beweging van Muqtada al-Sadr gezien zijn historie voor een dergelijke opzet vatbaar lijkt, zou Sadr zelf nog recent hebben bevestigd dat de verkiezingen getolereerd moeten worden.

De op 21 december aangekondigde vrijlating van de vier maanden gegijzelde Franse journalisten Chesnot en Malbrunot heeft tot speculaties geleid over de omstandigheden waarop deze vrijlating tot stand is gekomen. Beide Franse journalisten werden op 20 augustus samen met hun chauffeur ontvoerd door een groep dat zich het 'Islamitische Leger in Irak' noemt. Deze groep heeft zich voorzien van een strijdbaar klinkende islamistische naam maar bestaat in werkelijkheid vermoedelijk uit een mengeling van Iraakse voormalig regime elementen en criminelen. Dit vermoeden is onder meer gebaseerd op het feit dat al vrij snel niets meer is vernomen van de aanvankelijk door de ontvoerders gestelde eis dat Frankrijk het wettelijk verbod op het dragen van religieuze tekenen (en dus ook hoofddoekjes) zou schrappen.

'Het Islamitische Leger in Irak' was vermoedelijk ook betrokken bij de ontvoering van de twee Italiaanse hulpverlenersteren op 7 september, die na ongeveer drie weken gevangenschap vrijkwamen. Daarbij is ook gespeculeerd over de betaling van een aanzienlijk losgeld, hoewel de Italiaanse autoriteiten dat in het openbaar en in vertrouwelijke gesprekken ontkennen. In augustus zou dit 'Islamitische Leger in Irak' de Italiaanse journalist Enzo Baldoni vrijwel onmiddellijk na zijn ontvoering hebben vermoord. In dit geval zou echter sprake geweest zijn van een geval van afpersing en moord van een journalist die bewust risico's nam en erop heeft aangestuurd zich te laten ontvoeren zodat hij daarover een reportage kon schrijven.

In de provincie Muthanna is het de afgelopen periode bijzonder rustig gebleven en lijken, ondanks voldoende verbeterpunten, de Iraakse veiligheidsorganisaties zowel in kwaliteit als kwantiteit te groeien. Er blijven echter signalen aanwezig die duiden op de aanwezigheid van sunnitische verzetsstrijders die aanslagen in de provincie voorbereiden. Mede in het licht van de recente aanslagen in Karbala en Najaf dienen deze signalen serieus te worden genomen. De Iraakse veiligheidsorganisaties in Muthanna kunnen nog niet in staat worden geacht om de dreiging vanuit dit sunnitische verzet het hoofd te bieden.

[REDACTED]

Bijlage bij SITREP

Iran, opstelling t.a.v. Irak

Op uitnodiging van Iran hebben de ministers van Binnenlandse Zaken van Iran, Koeweit, Saudi-Arabië, Jordanië, Egypte en Turkije (en een VN-vertegenwoordiger) op een conferentie in Teheran (29-30 november) voor het eerst collectief overleg gevoerd over samenwerking inzake de veiligheid in Irak. Dit betrof primair het bewaken van de grenzen van de buurlanden van Irak om infiltratie van terroristische strijders in Irak tegen te gaan. De buurlanden van Irak hebben aangekondigd dat zij zich meer zullen inspannen om de veiligheid in Irak te verbeteren, opdat stabiliteit kan worden bewerkstelligd. Zo is Iran bereid om Iraakse politie- en grensbewakingseenheden op te leiden, alsook meer bij te dragen aan de economische wederopbouw van Irak. Iran heeft daags na de regionale conferentie in Teheran over veiligheid in Irak herhaald, dat de betrokken landen zich hebben gecommitteerd aan het resultaat van die conferentie. De uitspraak werd gedaan door de Iraanse onderminister van Buitenlandse Zaken, Moayeri, tijdens de veiligheidsconferentie *Gulf Dialogue*, in Bahrein van 3-5 december. Op de conferentie waren ook westerse delegaties aanwezig, waaronder een hoge Amerikaanse. De volgende conferentie over Irak in Turkije zal meer uitwijzen.

Zowel de Iraanse regering als prominenten in het establishment (o.a. hoofd *Expediency Council*, Rafsanjani) blijven herhalen, zoals tegenover de leider van de *Supreme Council for Democratic Revolution in Iraq* (SCIRI) op 4 december in Teheran, dat Iran streeft naar het "bewaren van de nationale eenheid en territoriale integriteit van Irak". Iran hecht ook grote waarde aan de aanstaande verkiezingen in Irak, om te komen tot een "permanente regering die alle politieke en etnische groepen vertegenwoordigt". Voorts wenst Iran een goede bilaterale relatie met Irak. Onder het laatste moeten niet alleen -tegen de achtergrond van de oorlog 1980-1988- veiligheid en vertrouwen worden begrepen, maar ook de veelbelovende economische betrekkingen, aldus Teheran. De samenwerking, in verschillende sectoren, van Iran met Irak is bedoeld om bij te dragen aan het stabiliseren van Irak. Iran is gebaat bij stabiliteit en streeft naar een niet- vijandig Iraaks bewind dat een breed draagvlak heeft, gedomineerd door shi'ieten. Parallel aan deze beleidslijn ten aanzien van Irak houdt Iran niettemin oog voor eigen belangen. Voorop staat het opbouwen van een relatie met alle shi'ietische groepen en organisaties, van gematigd seculier tot radicaal religieus, hetgeen somtijds gepaard gaat met financiële ondersteuning.

In dit kader heeft Iran de beste verstandhouding met SCIRI en de hieraan gelieerde organisaties (bijv. *Badr Organisatie*), alsook met lokale (stam)leiders in zuid-oost Irak. [REDACTED] onder [REDACTED] uitgeg. [REDACTED]

[REDACTED]. Dit staat echter los van de grote aantallen Iraanse pilgrims die de heilige objecten in Irak bezoeken (waarmee de Iraakse autoriteiten hun commercieel voordeel doen). [REDACTED]

[REDACTED] Desalniettemin heeft Iran scherp afwijzend heeft gereageerd op beschuldigingen van de Iraakse minister van Defensie Sha'lan, op 15 december (en van de Jordaanse koning Abdallah eerder deze maand) over Iraanse steun aan het terrorisme in Irak.

[REDACTED]

Bronnen
dienst
WIV

Bronnen
dienst
WIV

[REDACTED]

Zoals bekend zijn eerdere uitspraken van gelijke strekking door Sha'lan door de Iraakse premier Allawi publiekelijk ontkracht. De actie van Sha'lan zou alles te maken hebben met zijn profilering in de verkiezingsstrijd in Bagdad. Premier Allawi hecht aan een goede verstandhouding met Iran, blijkens een uitspraak van hem na afloop van een onderhoud met bondskanselier Schröder in Berlijn begin december. Allawi verklaarde toen dat de verhouding met Iran stabiel is en dat de relaties zullen worden verbeterd. Hierbij moet worden aangetekend dat premier Allawi, ondanks de uitnodiging uit Teheran, nog steeds niet de Iraanse leiding heeft ontmoet.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]